

Känsla för grönt

Odling... Visst är det härligt att ha jord under naglarna så här års! Odlingen ger oss så mycket – lugn och återhämtning, utlopp för kreativitet – och mat. Om vi alla odlade lite mer, kanske vi skulle få en djupare respekt för maten. Då kanske vi ödmjukt skulle förstå den tid det tar för en sockerärta att bli just sockerärta. Nu pågår en rad projekt för att etablera odling i staden. Cityagrikultur kallas det bland annat. Vissa påhejade av kommunerna, andra inte... Med groende växter tror jag att även engagemanget hos människor växer. Det som är nära blir mer självklart. Hoppas verkligen att dessa initiativ kan öka intresset för bra mat, kanske få oss att äta mer grönt! Och – det man odlar med möda, slänger man inte i onödan! ”Att baka sitt eget bröd och odla sin egen mat är både nyttigt och ekonomiskt enligt den rådande ideologin” sägs i trendrapporten Ridderheimsrapporten 2010. Välkommen till ett nytt e-brev! /Helen Sylvan

Ur innehållet denna gång:

- ”Verksamhetsledaren” av Christer Owe
- Onsdagskvällarna tar nu sommaruppehåll
- Café Planet tar också sommaruppehåll, vi visar bilder från säsongsavslutningen 27 maj
- Grön IT-dag 22/10
- Ekocentrum blir medlemmar i föreningen CSR Västsverige
- Nyheter från våra utställare, samarbetspartners & omvärlden – om biogas, CSR, PVC/flamskydd och mat...
- Ekocentrum söker ansvarig till kundtjänst i Göteborg

Verksamhetsledaren 5/10

Uppdrag: 97%

Det viktiga är inte att 3 procent av maten vi äter är ekologisk. Vi måste ha fokus på de 97 procenten icke-ekologisk mat som produceras och konsumeras. Miljön, människor, djur, biologisk mångfald, vattendrag och odlingsmark skadas när gifter och tungmetaller sprids. Nyligen visade forskning på ett samband mellan insektsgifter och förekomsten av ADHD hos barn. Vill vi verkligen ha det så här? Vill vi riskera vår framtid, vår hälsa och de biologiska systemen i jakten på avkastning och volym? Avgörande av vilka metoder vi ska använda för att åstadkomma förändring. Det handlar inte bara om maten och våra biologiska system. Det handlar minst lika mycket om industrins oförmåga att ställa om produktionen i en resurs- och energisnål riktning. Och hur gör vi för att frikoppla välfärdsbygget från pris- och volymbaserad tillväxt? Kanske är 97-procents-nivån typisk för hela samhället. Hur snabbt går i så fall omställningen och i vilken ände börjar vi? I höst ska Ekocentrum utbilda alla anställda i en hel kommun utanför Göteborg. Och i Malmö ska vi göra något liknande, fast i mindre skala. Den fortsatta resan börjar i alla fall bra. /Christer Owe

Aktuellt på Ekocentrum Göteborg

Onsdagskvällarna gör sommaruppehåll – start 1/9 igen!

Läs mer på vår hemsida om kommande program! Där kan du även hitta referat från många av våra tidigare onsdagskvällar – gå in på kalendariet och välj:

Kategori: onsdagsföreläsningar, Ort: Göteborg, Visa: tidigare.

Där hittar du tidigare händelser, många med referat skrivna av studenter vid Chalmers och Göteborgs Universitet. Referaten är ett samarbete med Miljöbron i Göteborg.

Aktuellt på Ekocentrum Göteborg

Säsongsavslutning för Café Planet 27 maj 2010 – start igen 2/9

Café Planet – Ekocentrums och Studieförbundets samarbete på torsdagskvällar – startade i mars i år och har nu börjat hitta formen. Som en avslutning på terminen ordnade bland andra Kristina Eberth från Studieförbundet i Göteborg en träff mellan en rad hållbarhets-organisationer i Göteborg, med temat ”Vad kan vi göra tillsammans?”. Organisationerna fick presentera sig, vi åt en mycket god veganbuffé och sedan satte sig deltagarna i en ring, s k fish bowl, för att diskutera.

Det händer på Ekocentrum Göteborg 22/10

Grön IT – mycket mer än bara energieffektivitet

Som inköpare av IT produkter kan du göra en hel del för att bidra minskad miljö- och klimatpåverkan och bidra till en hållbar utveckling. Våra datorer kan lösa många problem men utgör också ett miljöhot. Det finns mycket att göra för att förbättra energieffektiviteten, minska användningen av miljöfarliga ämnen och minska mängden elektronikavfall. Seminariet kommer att belysa grön IT ur olika aspekter och visa på smarta lösningar som är bra för både miljön och användarna. TCO Development och Miljöstyrningsrådet arrangerar detta seminarium i samarbete med Ekocentrum. Boka redan nu in förmiddagen fredagen 22 oktober - mer info kommer!

Nyheter från våra utställare:

Möte om EU-ansökningar - Mistra Urban Futures

Varmt välkomna till ett möte om EU-ansökningar den 17 juni. Detta är ett utmärkt tillfälle att skapa kontakter med andra som är intresserad av EU-ansökningar med koppling till urbana frågor. Mötet håller på kl 14-16 och hålls på GMV, Aschebergsgatan 44, vån 3. Program och anmälan [här](#).

Aktuellt från omvärlden - forskning

Biogas bästa biodrivmedlet

Biogas från gödsel ger störst klimatnytta som ersättare till bensin och diesel. Minst blir nyttan med rapsdiesel, RME. Det är resultatet av en stor livscykelanalys som gjorts av forskare i Lund. - Men sammantaget är alla svenska biodrivmedel betydligt bättre än bensin och diesel. Det är viktigt att poängterar, säger **Pål Börjesson**, docent i miljö- och energisystem vid Lunds tekniska högskola och huvudförfattare till rapporten.

I sin analys av biodrivmedel som produceras och används i Sverige har forskarna Pål Börjesson, Linda Tufvesson och Mikael Lantz tagit hänsyn till utsläppen i hela produktionskedjan. Även biprodukternas klimatpåverkan är inbakade i modellen. Jämfört med bensin och diesel minskar utsläppen av växthusgaser allra mest om de ersätts med biogas från gödsel. Minskningen beräknas till 148 procent.

Att minskningen blir mer än 100 procent beror enligt Pål Börjesson på de indirekta effekterna. - Alternativet till att röta gödslet till biogas är att det lagras och då sker utsläpp av metan som är en 25 gånger starkare växthusgas än koldioxid. Rapporten har initerats av Svenskt gastekniskt centrum och finansierats av en lång rad tillverkare av olika drivmedel samt Energimyndigheten. Källa: NyTeknik. Du kan läsa hela rapporten [här](#).

Källa: Rapport 70 från avdelningen för miljö- och energisystem vid Lunds Tekniska Högskola. Pål Börjesson, Linda Tufvesson & Mikael Lantz.

Pål Börjesson är den stora auktoriteten i Sverige på biobränslen.

Foton: SGC & Fordonsgas

Tabellen

från rapporten "Livscykelanalys av svenska biodrivmedel" visar hur stor minskningen av växthusgaser blir med olika biodrivmedel jämfört med fossila bränslen:

- Biogas från gödsel 148 %
- Biogas från livsmedelsavfall 119 %
- Biogas från organiskt hushållsavfall 103 %
- Biogas från vallväxter 86 %
- Biogas från sockerbetor inkl. blast 85 %
- Etanol från sockerbetor 80 %
- Etanol från sockerrör 79 %
- Biogas från majs 75 %
- Spannmålsbaserad etanol 71 %
- RME 68 %

Skåne pilotlän för biogas

Skåne blir ett av tre pilotlän som ska vara föregångare och stöd för andra län som inte har kommit lika långt när det gäller klimatarbete och energiomställning. Syftet är att "stärka och utveckla det regionala arbetet för minskad klimatpåverkan och effektiv energiomställning", som miljöminister Andreas Carlgren (C) och Skånes landshövding Göran Tunhammar skriver i en debattartikel i Sydsvenska dagbladet. I Skånes fall blir biogas den centrala frågan. Där ligger länet långt framme och antas ha mycket att lära ut till andra län. I Skåne finns enligt regeringen framstående forskning kring biogas och särskilt goda förutsättningar för biogasproduktion från bland annat gödsel. I dag produceras en fjärdedel av Sveriges biogas här.

Aktuellt i Göteborg

Intresserad av småskalig biogas?

Seminarium i Göteborg 21 juni. Vill du veta mer om gårdsbaserade biogasanläggningar? Nu finns möjlighet att få 30-procentigt investeringsstöd genom Jordbruksverket för den som investerar i produktion eller förädling av biogas. Påpassligt nog erbjuder **Business Region Göteborg** tillsammans med **Tysk-Svenska Handelskammaren** måndagen den 21 juni ett seminarium i Göteborg med fokus på detta område. Läs mer och anmäl dig [här](#).

Så tycker våra kunder

"Inspiration och en rejäl tankeställare. Fantastiskt trevligt!" "En kanonföreläsare! Klart och tydligt. All fakta var lätt att förstå. Det kändes att det fanns en röd tråd..."

Synpunkter från måltidspersonal i Askim sdf efter en kurs med Ekocentrums Martina Persson den 21 maj 2010.

Aktuellt på Ekocentrum

Nu går vi med i CSR Västsverige

När vi hade temadag kring CSR med vårt miljösamordnarnätverk den 27/5, bestämde vi på Ekocentrum oss för att gå med i föreningen CSR Västsverige. Verksamheternas etik och ansvarsfrågor blir mer och mer en naturlig del av våra utbildningar. Miljö- och hållbarhetsarbetet omfattar definitivt de här frågorna. Ekocentrum hoppas kunna vara en mötesplats även för CSR-frågorna, precis som vi blivit det för miljöfrågorna!

Aktuellt i omvärlden

Nya standarden för socialt ansvar på gång

ISO 26000 har fått godkänt för lansering. I november kommer den nya standarden att vara på plats. ISO 26000 är en vägledande standard för företagens arbete med socialt ansvar. Idag, torsdag, står det klart att ISO 26000 fått godkänt för att lanseras som en internationell standard. Arbetsgruppen består av experter och observatörer från 99 ISO-medlemsländer och 42 publika och privatägda organisationer. Det är denna grupp som nu slutligen godkännt den nya standarden som ett "slutligt utkast". Nu redigeras dokumentet i ett arbete där man tar ställning till de 2482 kommentarer som uppkom vid det senaste mötet i Köpenhamn. I november väntas den nya standarden publiceras i sin helhet som en fullvärdig Internationell ISO-standard.

Aktuellt från omvärlden

2020 ska alla hus som byggs vara nollenergihus

Solfångare kan vara en viktig komponent men vad hjälper det när arkitekterna inte har en susning om vad som går att göra. Alla hus som byggs efter 2020 ska vara mycket energisnåla och till stor del använda förnybar energi, enligt en lag som klubbades i Europaparlamentet i slutet av maj. I princip samtidigt startar en grupp på 60 internationella forskare, arkitekter och ingenjörer från 15 länder ett projekt med målet att göra det lättare att bygga in solenergisystem i nya och befintliga byggnader. Ett problem är nämligen, enligt gruppen, att arkitekter lider brist på kunskap om de solenergi produkter som finns och att de produkterna sällan är arkitektoniskt fungerande eller helt enkelt inte är tilltalande att se på. Gruppen ska bland annat ta fram tips- och rådskrifter till arkitekter och stadsplanerare. Datorprogram som visar hur en solfångare ser ut på en fasad finns också på agendan liksom beräkningshjälp för att fastställa hur mycket el och värme olika system kan generera. Källa: Teknik360. Läs mer i EU-direktivet om lågförbrukande hus: [här](#).

Foto: Formas

Aktuellt från omvärlden

Enbart ekobomull på H&M 2020

H&M har under de senaste åren gjort en stor satsning på att öka sin användning av ekologisk bomull i sin klädtillverkning. Under 2009 använde H&M 8 500 ton ekologisk bomull och målet är att öka användningen med 50 procent per år. Företaget skärper nu sina egna miljökrav och i den senaste hållbarhetsredovisningen för 2009 ställer H&M upp det egna målet att all bomull som företaget använder ska vara ekologiskt odlad eller hållbart producerad senast år 2020. - H&M använder mycket bomull och därför vill vi bidra till en hållbar bomullsodling. Under 2009 använde vi 8500 ton ekologisk bomull, vilket gör H&M till världens fjärde största användare av ekologisk bomull. De närmaste tio åren kommer för oss att bland annat innebära ett stort fokus på bomullen, säger **Henrik Lampa**, Global miljösamordnare på H&M. Källa: Ekoweb.

Foto: H&M

Aktuellt från omvärlden

Ekjordbruk sparar 425 000 ton växthusgaser

Enligt en rapport som beställts av Jordbruksverket har de lantbrukare som ställt om till ekologisk produktion minskat det svenska jordbrukets utsläpp av växthusgaser med 425 000 ton per år, utsläppet motsvarar tre procent av det samlade svenska jordbrukets utsläpp per år. Resultatet uppnås tack vare ett de ekologiska jordbruken inte använder konstgödsel. Studien beställdes av Jordbruksverket och genomfördes av en av Sveriges mest värenommerade forskare på klimatområdet, **Christel Cederberg** vid SIK, som en del i en rapport om ekoersättningens effekter och om climateffekterna av ekologisk produktion, men har ännu ej publicerats. Studien "Hur har miljöersättningen till ekologisk produktion påverkat växthusgasutsläppen från det svenska jordbrukssystemet?" med diarienummer 26-6026/09 kan beställas från Jordbruksverkets diarium.

Källa: Jordbruksverket.

Aktuellt från omvärlden – elektronikens miljöpåverkan

Platt-TV:n en miljöbov

Svenskarna beräknas i år att köpa 900 000 platt-tv-apparater, enligt branschens prognos. Vid tillverkningen av en platt-tv används till vissa delar växthusgasen kvävetrifluorid som är 17 000 gånger starkare än koldioxid. Trots det är den inte reglerad i något internationellt avtal såsom Kyotoprotokollet. Och bland de miljömärkningar som finns för tv-apparater ingår inga restriktioner för utsläpp av kvävetrifluorid. Enligt **Ove Jansson** som är produktansvarig på Svanenmärkningen har man lagt mest fokus på tevens energiförbrukning. Källa: Miljöaktuellt och SR.

Foto: Miljöaktuellt

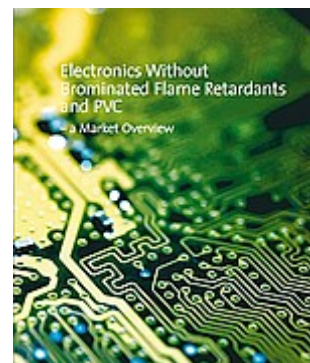
Aktuellt från omvärlden – elektronikens miljöpåverkan

Ny rapport om PVC och flamskydd

En ny norsk vetenskaplig undersökning fann nya bromerade flamskyddsmedel i flera däggdjur och fågelarter som lever nära nordpolen. Kemikalierna används i bl.a. elektronikprodukter. Nu kräver Naturskyddsföreningen i ett gemensamt upprop med miljörelsen i Europa förbud för dessa ämnen.

– Tvärtemot vad industrilobbyisterna hävdar visar vi nu att det går att ta fram produkter utan miljögifter. Nu är det dags för EU att totalförbjuda bromerade flamskyddsmedel och PVC i elektriska och elektroniska produkter, säger Mikael Karlsson.

– Vi anser att det finns alternativ som är bättre och lobbar för att få till stånd ett nytt RoHS-direkt som går längre, säger **Amanda Huss** på Chemsec. I en rapport skriver Göteborgsbaserade Chemsec att det är både tekniskt och ekonomiskt möjligt att ersätta bromerade flamskyddsmedel och PVC-plast i elektronikprodukter med miljövänligare alternativ. Chemsec listar över 500 produkter som är fria eller nästan fria från bromerade flamskyddsmedel och PVC. Det är allt från mobiltelefoner, datorer, tvättmaskiner, kaffebryggare och tv-apparater från företag som Acer, Apple, HP, Nokia, Philips, Samsung och Sony Ericsson. Läs Chemsecs undersökning: [här](#). Den norska vetenskapliga undersökningen av bromerade flamskyddsmedel i djur och fåglar i polarområdet: [här](#).

Foton: Chemsec

Fakta:

- Bromerade flamskyddsmedel och PVC kan ombildas till dioxiner och furaner, några av de mest skadliga kemikalier som någonsin framställts av människor. Dioxiner och furaner kan exempelvis orsaka cancer, hormonstörningar och fosterskador. Bromerade flamskyddsmedel kan också vara giftiga, långlivade och bioackumulerande, vilket innebär att de stannar i miljön under lång tid och ansamlas i djur och människor.
- EU:s RoHS-direktiv (Restriction of Hazardous Substances in electrical and electronic equipment) förbjuder sedan 2006 två grupper av bromerande flamskyddsmedel och fyra tungmetaller, däribland bly och kvicksilver, från att användas i elektronikprodukter.

Aktuellt från våra utställare:

Omställningshjälp

Miljöstylningsrådet har fått i uppdrag att hjälpa offentlig sektor att gå före i omställningen till ett energieffektivt samhälle, skriver rådet i ett pressmeddelande. Uppdraget kommer från Energimyndigheten som identifierat Miljöstylningsrådets arbete med miljö- och energikriterier som stöd i upphandlingar som en central roll i arbetet.

Foto: Miljöstylningsrådet

Aktuellt på Ekocentrum

Vi söker ny kundtjänstansvarig i Göteborg

Du ansvarskännande, noggranna med god överblick! Du som brinner för superb service i alla lägen! Du som kan ta människor på rätt sätt! Har du "det där" så kanske du är vår nästa Pirkko! Hör av er till eva.lundgren@ekocentrum.se eller info@ekocentrum.se. Läs platsannonseren [här](#).

Undrar du vad som händer på Ekocentrum i Göteborg? Då är du välkommen in på Facebook och "Ekocentrum Göteborg" där du hittar innehåll för onsdags- och torsdagskvällar och lite annat! När liknande verksamhet startar i Malmö kommer självklart en Facebookgrupp ordnas för dem också. Det här öppnar för möjligheter att diskutera t ex ämnen som föreläsningarna handlar om, både före och efter!

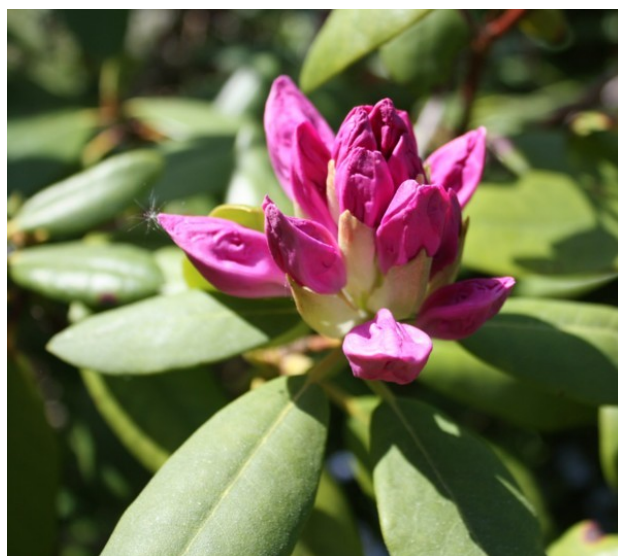

Vår **hemsida** www.ekocentrum.se innehåller aktuellt kalendarium och information om våra utbildningar.

Ekocentrums e-brev utkommer 10 gånger per år, och tar framför allt upp vad som händer på Ekocentrum och i vår närhet. Om du inte vill ha vårt e-brev, skicka ett svarsmejl på detta så tar vi bort dig från sändlistan. Tipsa oss gärna om du känner någon som vill prenumerera!

Varma hälsningar,

Helen Sylvan

Foton: Helen Sylvan, om ej annat anges